

Transparentnost veřejné správy a diskrétnost ve veřejné správě Svobodný přístup k informacím Informační systémy veřejné správy Ochrana osobních údajů ve veřejné správě

JUDr. Veronika Smutná, Ph.D.

Transparentnost (otevřenost)

„Otevřenost veřejné správy je jedním ze základních pilířů demokratického státu, je základním principem dobře fungující veřejné správy, je přímým nástrojem kontroly a je také nástrojem pro potlačování korupce veřejné moci. Bez respektování principu otevřenosti by veřejná správa nemohla plnit svou základní funkci – sloužit občanům. Otevřenost veřejné správy je také předpokladem důvěryhodnosti.“

[Web veřejného ochránce práv]

Otevřenost veřejné správy

- Otevřenost v rozhodování
 - právo být přítomen při rozhodování ve veřejné správě nebo o něm jinak zjišťovat informace
- Účast veřejnosti na rozhodování
 - právo vyjadřovat svá stanoviska, podávat námítky, činit návrhy...
- Svobodný přístup k informacím
- Svobodné šíření informací

Např. rozhodování obce

§ 93 zákona o obcích (č. 128/2000Sb.)

- (1) *Obecní úřad informuje o místě, době a navrženém programu připravovaného zasedání zastupitelstva obce. Informaci vyvěsí na úřední desce^{3b)} obecního úřadu alespoň 7 dní před zasedáním zastupitelstva obce; kromě toho může informaci uveřejnit způsobem v místě obvyklým.*
- (3) *Zasedání zastupitelstva obce je veřejné.*

Např. rozhodování obce

§ 16 zákona o obcích (č. 128/2000Sb.)

(2) Občan obce, který dosáhl věku 18 let, má právo

d) vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně ve stanovené lhůtě, nebo ústně na zasedání zastupitelstva obce,

e) nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy,

Svobodný přístup k informacím

- povinně zveřejňované informace
 - např. v § 5 InfoZ
 - § 97 ObZř:
Obec informuje občany o činnosti orgánů obce na zasedání zastupitelstva obce a dále jiným způsobem v místě obvyklým.
- informace poskytované na žádost
 - Z č.106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
 - Z č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

Svobodné šíření informací

Čl. 17 Listiny

- *(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.*
- *(3) Cenzura je nepřípustná.*
- *(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.*

Svobodný přístup k informacím

- P na informace představuje jeden z důležitých institutů právního státu, neb umožňuje kontrolu výkonu státní moci a tím přispívá k zákonnému, efektivnímu nebo hospodárnému výkonu veřejné správy
- Též ho lze využít pro osobní potřebu, např. jako informaci o rozhodování veřejné správy (s ohledem na zásadu legitimního očekávání)

Svobodný přístup k informacím

- P na informace je ústavně zaručeno, omezit ho lze jen zákonem, a to a to s ohledem na jiné důležité hodnoty, konkrétně, *jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti*
- Jeho realizaci umožňují zákony, zejména pak InfoZ
- Orgány moci veřejné, resp. nositelé a vykonavatelé mohou zveřejňovat i informace, které jim zákon zveřejnit neukládá, ALE...

Princip diskrétnosti (důvěrnosti)

- ... zveřejňování / poskytování informací nesmí být na úkor jiným chráněným zájmům, tedy nesmí být v rozporu s zákazem šířit určité informace
- chráněno v ustanoveních různých zákonů, např.
 - ochrana soukromí (osobnostní práva dle ObčZ a ochrana osobních údajů (ZOOÚ))
 - ochrana utajovaných informací
 - ochrana obchodního tajemství

Transparentnost vs. diskrétnost

- Informuje se o všem, co se týká veřejné správy, ledaže tomu brání nějaký důležitý veřejný zájem, který je uvedený v zákoně o svobodném přístupu k informacím nebo v jiném zákoně

Právo na informace dle InfoZ

- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
 - povinně zveřejňované informace
 - informace poskytované na žádost

Pojem informace

Informace (v § 3 odst. 3)

- je jako *jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakékoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního*
- není obsah, který existuje, ale nebyl zaznamenán (např. neexistující záznam z uskutečněného ústního jednání), nebo který ještě neexistuje, tedy teprve vznikne
- není počítačový program

Kdo

1. Subjekty s úplnou informační povinností

- státní orgány, územní samosprávné celky (obce, kraje, hlavní město Praha) a jejich orgány a veřejné instituce
- pod pojmem *státní orgány* přitom nespádají jen orgány vykonávající veřejnou správu, ale všechny orgány moci zákonodárné, výkonné a soudní; též Veřejný ochránce práv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2008, sp. zn. 2 As 58/2007).

Kdo

2. subjekty s částečnou informační povinností

- jiné subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v určité oblasti veřejné správy; tyto subjekty jsou povinny poskytovat informace pouze v rozsahu této jejich rozhodovací činnosti
- např. stráž přírody dle § 81 zákona o ochraně přírody a krajiny.

Co

- povinně zveřejňované informace
 - údaje vztahující se k povinnému subjektu samotnému a k jeho činnosti (§ 5 odst. 1 InfoZ), včetně údajů vztahujících se k poskytování informací, a dále dokumenty, které při své činnosti povinný subjekt vytváří nebo které se ho týkají (§ 5 odst. 2 InfoZ)
- informace poskytované na žádost

Co se poskytuje na žádost

- všechny informace vztahující se k povinnému subjektu, resp. jeho veřejnosprávní činnosti, a to i informace, které povinný má, byť je ze zákona shromažďovat nemusí (6 As 136/2014)
- ledaže poskytnutí brání jiný důležitý zájem, který je vyjádřen zejména formou výluky z poskytování informací (v § 7 až § 11 InfoZ)
- dílčí omezení mohou vyplývat i ze zvláštních zákonů

Konkrétně se neposkytují

- *strategické informace* či informace pravidelně zveřejňované ve zvláštním režimu, tj.
 - utajované informace, ledaže by k nim měl žadatel oprávněný přístup
 - informace, které se týkají stability finančního systému,
 - informace, které povinný subjekt zveřejňuje na základě zvláštního zákona (například podle zákona o státní statistické službě) a v předem stanovených pravidelných obdobích až do nejbližšího následujícího období

Konkrétně se neposkytují

- informace, které chrání *oprávněné zájmy třetích osob* nebo soukromoprávní zájmy povinného, např.
 - informace, které jsou obchodním tajemstvím
 - informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje, je-li to v rozporu s právními předpisy upravujícími jejich ochranu
 - informace o příjemcích veřejných prostředků poskytovaných podle zákonů v oblasti sociální, poskytování zdravotních služeb, hmotného zabezpečení v nezaměstnanosti, státní podpory stavebního spoření a státní pomoci při obnově území

Konkrétně se neposkytují

- informace vzniklé *bez použití veřejných prostředků*, které byly předány osobou, již takovouto povinnost zákon neukládá, pokud nesdělila, že s poskytnutím informace souhlasí
- informace o *specifických agendách*, tedy např. informace o
 - probíhajícím trestním řízení
 - rozhodovací činnosti soudů, s výjimkou rozsudků,
 - plnění úkolů zpravodajských služeb
 - přípravě, průběhu a projednávání výsledků kontrol v orgánech Nejvyššího kontrolního úřadu,

Konkrétně se neposkytují

- *strategické informace* či informace pravidelně zveřejňované ve zvláštním režimu, tj.
 - utajované informace, ledaže by k nim měl žadatel oprávněný přístup
 - informace, které se týkají stability finančního systému,
 - informace, které povinný subjekt zveřejňuje na základě zvláštního zákona (například podle zákona o státní statistické službě) a v předem stanovených pravidelných obdobích až do nejbližšího následujícího období

Informace o příjemcích veřejných prostředků

- Specifickým případem **poskytovaných informací** jsou informace o **příjemcích veřejných prostředků** (§ 8b InfoZ), pro něž je typická přednost práva na informace před ochranou soukromí těch, jichž se v jednotlivých případech informace dotýkají
- titul k požadování informací o platech nejrůznějších veřejných činitelů...

Informace o příjemcích veřejných prostředků

- NSS v 8 As 55/2012: bez dalšího je třeba poskytnout informace o platech zaměstnanců
 - v řídicích pozicích povinného subjektu
 - podílejících se na výkonu vrchnostenských oprávnění povinného subjektu, kteří je mohou nikoli nevýznamným způsobem ovlivnit
 - organizujících či provádějících činnosti, jež jsou úkolem povinného subjektu
 - majících z jiných důvodů faktický vliv na činnost povinného subjektu, a
 - jejichž činnost má nebo může mít ekonomické dopady na veřejné rozpočty nebo na hospodaření povinného subjektu či jím řízených, jeho dohledu podléhajících, jím spravovaných či jinak ovlivňovaných osob.

Jak žádat o informaci

- **Žadatelem** o informaci může být každý, kdo je v příslušném rozsahu způsobilý k právním jednáním.
- **Žádost** se podává ústně nebo písemně, a to i prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací – v takovém případě musí být podána prostřednictvím elektronické adresy podatelny povinného subjektu, pokud ji povinný subjekt zřídil. Musí z ní být zřejmé, kterému povinnému subjektu je určena, a že se žadatel domáhá poskytnutí informace ve smyslu InfoZ
- Údaje o žadateli vymezuje § 14 odst. 2 InfoZ.

Jak žádat o informaci

- *(2) Ze žádosti musí být zřejmé, kterému povinnému subjektu je určena, a že se žadatel domáhá poskytnutí informace ve smyslu tohoto zákona. Fyzická osoba uvede v žádosti jméno, příjmení, datum narození, adresu místa trvalého pobytu nebo, není-li přihlášena k trvalému pobytu, adresu bydliště a adresu pro doručování, liší-li se od adresy místa trvalého pobytu nebo bydliště.*

Úkol

- Napište žádost o informaci
- Informací je rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 3. 2012, č. j. 31 A 59/2011-36

Vyřízení žádosti

- Povinný orgán je povinen **vyřídit žádost** bez zbytečných průtahů (dle § 6 odst. 1 správního řádu), nejpozději **ve lhůtě** 15 dní. Uvedená lhůta může být prodloužena jen ze stanovených závažných důvodů (dle § 14 odst. 7 InfoZ), a to nejvýše o 10 dní; žadatel o tom musí být informován, a to před uplynutím lhůty pro poskytnutí informace.
- **Poskytnutí informace** je realizováno faktickým úkonem spočívajícím v poskytnutí informace. Jelikož se žádosti vyhovuje, není účelné vydávat o tom správní rozhodnutí.

Odmítnutí poskytnout informaci

- V případě, že povinný orgán informaci neposkytne, vydává se **rozhodnutí o odmítnutí žádosti**
- Může jen ze zákonem stanovených důvodů, zejména že
 - se jedná o informaci, která se dle InfoZ neposkytuje
 - je žádost nesrozumitelná, není zřejmé, jaká informace je požadována, nebo je formulována příliš obecně, a žadatel ji, navzdory výzvě do 30 dnů ode dne doručení výzvy neupřesnil

Obrana

- proti rozhodnutí o odmítnutí
 - odvolání dle § 81 a násl. SprŘ (+ InfoZ)
 - odvolání proti ústřednímu orgánu (ministerstvo a jiný ústřední úřad) „rozklad“
- proti jinému neposkytnutí informace nebo vyčíslení nákladů, apod.
 - stížnost dle § 16a InfoZ
- možný soudní přezkum – soud může nařídít poskytnutí informací (správní soudnictví)

Ochrana osobních údajů

- výšeč práva, jež se věnuje užší problematice práva na ochranu soukromí (a s tím souvisejícím právu na informační sebeurčení)
- určitý soubor práv a povinností, jež se vztahují ke zpracování informací o subjektech
- upravena zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

Osobní údaj

- jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů
- subjektem údajů je pak fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují [§ 4 písm. d) zákona].
- subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu [srov. § 4 písm. a) zákona].

Zákon o ochraně OÚ

- vztahuje se na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci, jakož i fyzické a právnické osoby
- nevztahuje se na zpracování OÚ, které provádí FO osoba výlučně pro osobní potřebu, a na nahodilé shromažďování OÚ, pokud tyto údaje nejsou dále zpracovávány
- stanoví řadu povinností tzv. **správci** osobních údajů
 - každý subjekt, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj
 - zpracováním osobních údajů může správce zmocnit nebo pověřit **zpracovatele**, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak

Principy ochrany osobních údajů

- **Legitimita zpracování údajů** – údaje musí být získány a zpracovány v souladu se zákony
- **Omezení účelem** – shromažďování a zpracovávání pouze pro definované a oprávněné účely
- **Časové omezení** – uchovávání údajů jen po dobu potřebnou pro účely jejich získání a uchování
- **Potřebnost a přiměřenost** – údaje musí být přiměřené, týkající se účelů, pro něž byly shromážděny
- **Průhlednost** – informovanost subjektů údajů o všech okolnostech zpracování
- **Bezpečnost** – stanovení bezpečnostních opatření chránících osobní údaje (jejich únik)

Principy ochrany osobních údajů

- **Právo přístupu k datům** – přístup subjektů k údajům, jež se ho týkají
- **Právo na opravu a výmaz** – povinnost zpracovávat pouze údaje pravdivé, přesné a aktuální
Každý subjekt údajů, který zjistí nebo se domnívá, že správce nebo zpracovatel provádí zpracování jeho osobních údajů, které je v rozporu s ochranou soukromého a osobního života subjektu údajů nebo v rozporu se zákonem, zejména jsou-li osobní údaje nepřesné s ohledem na účel jejich zpracování, může a) požádat správce nebo zpracovatele o vysvětlení, b) požadovat, aby správce nebo zpracovatel odstranil takto vzniklý stav. Zejména se může jednat o blokování, provedení opravy, doplnění nebo likvidaci osobních údajů
- **Nezávislý dozor** – stát musí pověřit orgán veřejné moci dohledem nad dodržováním pravidel ochrany osobních údajů

Úřad pro ochranu osobních údajů

- provádí dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem při zpracování osobních údajů,
- přijímá podněty a stížnosti na porušení povinností stanovených zákonem při zpracování osobních údajů a informuje o jejich vyřízení,
- projednává přestupky a jiné správní delikty a uděluje pokuty podle tohoto zákona,
- poskytuje konzultace v oblasti ochrany osobních údajů,
- aj...

Informační systémy veřejné správy

- slouží pro její výkon, upraveny zvláštními zákony – evidence a registry (CRV, katastr nemovitostí, ...)
- upraveny zákonem č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, ALE na řadu infosystémů daný zákon nedopadá
 - § 3 odst. 3 *Zákon se nevztahuje na informační systémy veřejné správy vedené*
 - a) *zpravodajskými službami*
 - b) *Policií České republiky při plnění jejich úkolů...*
- zvláštními zákony (např. zákon o živnostenském podnikání)

Informační systémy veřejné správy

- CZECH – point (Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál)
 - slouží jako asistované místo výkonu veřejné správy – kontaktní místa veřejné správy – pošta, úřady, ...
 - umožňuje komunikaci se správními orgány prostřednictvím jednoho místa tak, aby „obíhala data, ne občan“
 - Poskytuje zejména výpisy a ověřené údaje vedené v centrálních registrech, např. v
 - katastru nemovitostí
 - obchodním rejstříku
 - živnostenském rejstříku
 - rejstříku trestů

Základní registry

- představují jeden ze základních pilířů tzv. *e-governmentu*
- všechny tzv. referenční údaje v nich vedené jsou vždy aktuální a právně závazné
 - pokud je úřady pro výkon své agendy potřebují, čerpají je přímo ze základních registrů
 - pokud se některý údaj změní, všechny úřady připojené k základním registrům se tuto změnu dozví automaticky.

Základní registry

1. registr obyvatel – v tomto registru jsou vedeny údaje o občanech a cizincích, kteří mají povolen pobyt v ČR
2. registr osob – informace o PO a jejich organizačních složkách, podnikajících fyzických osobách a orgánech veřejné moci,
3. registr územní identifikace a nemovitostí – informace o adresách, parcelách a budovách,
4. registr práv a povinností – informace pro řízení přístupu k údajům ostatních základních registrů
 - zároveň v tomto registru vzniká základní přehled o agendách, které orgány veřejné moci provádějí
 - o občanech a PO jsou v tomto registru vedeny informace o rozhodnutích, která vedla ke změně údajů v základních registrech

Konec
Děkuji za pozornost

